Digitaliseret af | Digitised by

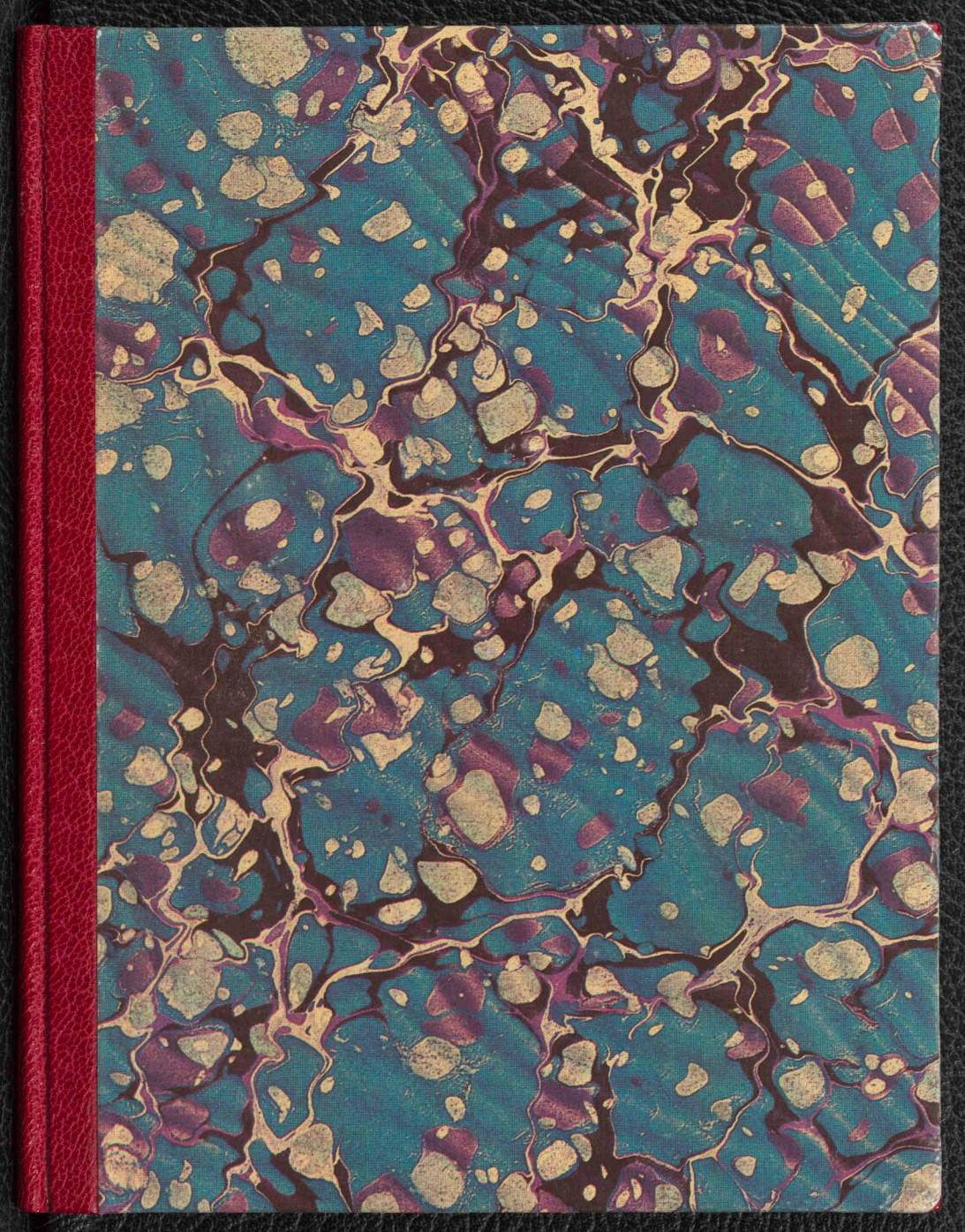
Forfatter(e) | Author(s):	Goldstein, Emanuel.; med vignet af E. Munch.
Titel | Title:	Alruner : psykologiske Digte
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	2. Udg.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : Jakob H. Mansas Forlag, 1892
Fysiske størrelse | Physical extent:	53 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

1P-8-A189

Det Kgl. Bibliotek
130025477181

M. K. Nørgaard
27/2 22

EMANUEL GOLDSTEIN

ALRUNER

PSYKOLOGISKE DIGTE

ANDEN UDGAVE

KØBENHAVN
JAKOB H. MANSAS FORLAG
1892

E. Munch

ALRUNER

PSYKOLOGISKE DIGTE

EMANUEL GOLDSTEIN

ALRUNER

PSYKOLOGISKE DIGTE

ANDEN UDGAVE

KØBENHAVN

JAKOB H. MANSAS FORLAG

1892

99e

TILEGNET

MALEREN EDV. MUNCH

INDHOLD

Hinc illæ lacrymæ 1
Forgjort 3
Tørke 4
Elskov 6
Provisorisk 8
Mandragora 10
L'éternel roman 11
Det første Besøg 14
Romance 16
Elskovens Minder 18
Troubadoursang 19
Til Hende 21
Sic! 22
Naade! Naade! 23
Følelserne 24
Akustik 25
To Sonetter til en Ven 26
Elskov er som — 30
Elskovs-Elektroskopet 32
Elskovens Evangelium 37
Slutningsfragment 51

HINC ILLÆ LACRYMÆ

Hinc illæ lacrymæ.

Der er ingen Sjæl paa Jorden,
jeg hader saa vildt som Dig.
Der er ingen Sjæl paa Jorden,
jeg elsker saa ømt som Dig.

Jeg kunde kløve Din Pande
og drikke Dit rygende Blod —
kaste mig trælsk i Støvet
og slikke Din nøgne Fod.

Ledere er Du mig, elskte!
end det slimede Kryb for min Fod —
og dog kunde for Din Skyld jeg græde,
til Taaren blev dryppende Blod.

Der er ingen Sjæl paa Jorden,
jeg hader saa vildt som Dig.
Der er ingen Sjæl paa Jorden,
jeg elsker saa ømt som Dig.

Forgjort.

Du har spundet mig ind
i et troldvirket Spind
af Forjættelsers Jærtegn,
af Morgengrys Kærtegn —
i Skumringlides Hulken
med Nattergale-Graad —
med Ømhedens svovlede
giftige Braad —
i elskovslystent Had
og bristelystent Elskovs
sviende Taarers
isnende Bad.

Tørke.

Jeg er som det skøre Lerkar,
sat over en osende Ild.
Det gisper af Tørke,
det knager glohedt
og sodes.

Hvert kølnende Dugfnug,
som stænkes
fra kærlige Hænder,
bobler og sluges
af Glohedens Gab.

Lag for Lag
skaller Karret
paa Ildsiden
og — — — —
— — — — —

Elskov.

En Hede, der isner
som frostklinger Luft;
en dybsinds-grublende
Vanvids-Fornuft.

En Kulde, der brænder
med ætsende Glød
gabende Flænger
i Aand og Kød.

En Ømhed, der spejder
det saareste Sted
og hulkende borer
sin Gifttand derned.

Provisorisk.

I hine Jævndøgnsnætter, da jeg nød
i esbouquet-duft-fyldte Kabinetter
ved Elskovstaflet lutter Herreretter,
suged' jeg Læbernes Tokajer-Glød,

som fosforblaa paa Bægrets Rand sig brød
i Skær af Dine Øjnes Ildraketter,
der bored' sig i Kødet som Lancetter.
Som Nattergales Hulk Din Stemme lød.

Den lød? Aa Snak! den lyd — aa, fy for
Fanden!
Er Kabinettet lejet til en anden?
Er det min Regning, Du vil præsentere?

For høj! For høj! Jeg kan den ej klarere.
Erklær mig kun fallit — men Du maa vente
af mit Konkursbo ringe Dividende!

Mandragora.

Paa Fjældene, hvor mine Taarer fløde,
spired' der Blomster, én for hver Taare,
de svajer for Vinden, bloddryps-røde,
og Pulsene banker i Bladenes Aarer.

Det lyder i Natten saa dragende tungt,
lig Hulken i taareløs Graad,
lig en Dødskamp stridt af et Liv, som er ungt.

Og rykker jeg op en Blodblomst med Rod,
lyder Dit Navn, i Forbandelse fød,
sukkende tungt fra Jordens Skød.

L'éternel roman.

Da jeg mødte Dig allerførste Gang,
der var noget dagligdags-trægt i Trækkene.
Havde Din Stemme Nattergale-Klang,
var den daarende-skær og æggende?

Nej! Ordet var tungt, uden Præg og Lød —
Dit Blik var sjælløst og trættende;
der blussed' paa Kinden en hektisk Glød
— men intet ungdoms-forjættende.

Saa fik jeg smurt koglende, troldbrygt Sejd
paa Nethindens Nervetraadsbue
— stygt blev gildt og funklende blegt:
vaarfrisk var Du at skue.

Din Aande var Rosens; Dit svømmende Blik
Violens i Morgendugs Taarerne;
det dødsmærkte syge drog Liv, hvor Du gik,
— Du fejreste Vaarens Enbaarne!

Jeg knæled' for dette Underværk
fra Naturens sprudende Esse,
og som det sig bør en bodfærdig Klærk,
gik jeg aarle og silde til Messe.

Naar jeg trygled' med Attraaens Hjærteglød,
tærende pint af Længselsbranden,
nød Du min Jammer, koket og sød,
som Virak fra Røgelsespanden.

Du flænged' mit Bryst i Latter og Graad,
i Kraft af Din væren-almægtig.
Til Moro stak Du med giftdyppet Braad,
naar jeg knæled' troskyldig-andægtig.

Du søled' Din dugfriske Jomfrudragt
— Du fejreste Vaarens udkaarne!
Du skidned' i Gadesnavset Din Pragt
og stod som Skarnets enbaarne.

Og jeg river og flænger med Nordvinds Kast
i det vaarlyse Skrud, jeg gav Dig —
det klæber som gro't til Kødet fast!
Jeg mægter ej flænge det af Dig.

Jeg mindes Dig grant, hvordan Du saà ud,
før jeg glorie-kroned' Dit Billed',
jeg *véd*, hvad der skjules bag Vaarens Skrud —

Og *dog* er jeg daaret og hildet.

Det første Besøg.

Ak! mindes Du vort skære Elskovs Gry,
hin første Gang, Du banked' paa forvirret,
forklædt som Pulverheks end mere pirred'
Du friske, syttenaars blufærdig-bly.

Forgæves vilde Du mit Favntag fly.
Et Sæt — Du stod som Junglens Tiger tirret,
og som den Maanesyge vagt Du stirred'
i Rummet ud og dirred' vellyst-sky.

Som Lysrefleks paa Brændglas spilled' Blikket;
i Hysteri Du rev Pistolen ned —
og hulkende Du trykked' løs — den klikked'.

»Jeg hader Dem, Forfører, Skurk, Forræder!«
Du stønned', mens Du kradsed', bed og sled —

Hvor klang de ømme, hine Elskovs-Eder!

Romance.

Dine Træk er grove,
Din Hud er som rubbet Læ'r
— aldrig saa' jeg en Jomfru
saa ædelig favr og skær.

Din Gang er sjokkende slatten
og dertil slaar Du Skank
— aldrig saa' jeg en Jomfru
saa svævende fejr og rank.

Aabner Du Munden, springer
Skrubtudsen kvækkende ud
— aldrig jeg hørte en Jomfru
tale saa daarende prud.

Dorsk er dit Øje som Torskens,
glansløst og tørt som Sod
— aldrig jeg følte en Jomfrus Øje
saa isnende ildne mit Blod.

Elskovens Minder.

Elskovens Minder
er sydende Bly.
Det dryppes i Vundernes
saareste Flænger,
det smæltes i Længslernes
glohede Digel,
det størkner i Glemselstundernes
ledsomme Kulde —
men smæltes og størkner
atter og atter
paa ny.

Troubadoursang.

For Graad og Bønner
sviende Hug!
— Spark og Spot
er min Elskovs Suk.

Naar Du krympende vaander Dig
trælsk under Pisken —
Din Graad er mig Sang
fra Drossel og Sisken.

Naar Du kælent slikker
min martrende Haand,
da først er Du besjælet
af Elskovens Aand.

Men *det* vil jeg sige Dig
rent ud af Posen:
saa er Jomfru-Støvet
fejet af Rosen.

Til Hende.

Du er Vampyren, der suger
mit Blod, det rislende-kvikke,
af Pulsenes Aarekanaler,
med de isnende, dragende Blikke.

Som Ørkenens Sandbund gløder
mit Legeme brændt og forkullet,
og Vanviddets tørre Scirokko
raser, hvor Blodstrømmen rulled'.

Sic!

(Hun til ham).

Dig har jeg elsket —
de andre forlod jeg.
Du mægted' binde,
Dit Ord besnæred' —
Du var saa inderlig øm,
saa god og saa kærlig mod mig —
for *Du* gjorde ingensinde,
hvad jeg begæred'.

Naade! Naade!

Misericordia! Du, som flænged' i mit Bryst
de dybe, væskende Saar,
hvis Ar aldrig udslettes!
Tilgiv mig alle de skarpe,
snærende ætsende Ord,
hvormed jeg hudflættes!

Følelserne.

De blev ingensinde til
uden fødte i Tvivlens Vaande;
de maatte slukne som Ild
i et lufttomt Rum —
hvis de aldrig Tvivl kunde aande.

Og jeg døded' Din Elskov
hin Aften, jeg gøglet
sank om — og Du følte
mig bastet og bøjlet.

Akustik.

Vort Øre bliver, naar Elskovsdriften gryr,
lydbart som Falaris' Kobbertyr:

dér de brandsvedne Ofres Jammershyl klang
som pirrende Musik, som vellystig Sang.

— Vore Bønner, vore Suk, vor hulkende Stønnen
— Længslen, Attraaen, Graaden og Brynden,

de slaar mod den tilbedtes Trommehinde
som liflige Melodier, saa kælne og linde.

Men snart bli'r Tonerne forslidte, for ledsomt-
vamle,
— de maa synges af en ny — der synger
det gamle.

To Sonetter til en Ven.

I.

Forpint jeg laa i Julinattens Glød
og saa' i vilde Syner Livet glide;
Elskovens Molok sad ved Lejets Side
og fraadsed' i mit feberbrændte Kød;

bød haarde Stene, naar jeg trygled': Brød!
og mudret Saltvand til min Ganes Kvide —
da knytted' Næven jeg ved Dagmaalstide
mod ham, hvis Kjortel drypped' blodig rød.

Ak, hvortil denne maalløs-dybe Kummer?
Hvor spagt paa Golgatha at tornekrones,
naar Pinslerne er maalbevidst og rummer

Al-Offer for et Allivs Ve, som sones —
mod tomt at spigres fast til Korsets Planker
med bristet Haab . . .
Bryd med din Elskerinde.

II.

Ti Mand og Kvinde er hinandens Fjender,
naar Kærlighedens Drifter frem er gækket —
til brunstig Tvekamp af Naturen ægget,
hvor Hadets Bavn som Arnelue brænder.

Vår Dig! Nu gælder det! Ti Kampen ender
ej, før den ene segner pandeflækket.
— Som Kamppris rækkes Sejerherren, stækket,
en livsgold Lede af Naturens Hænder.

Og kæmpes der en Jævnbyrdsstrid? Nej!
Hunnen
fik Kampinstinktets hvasse Angrebspil,
med Giften skjult bag Kærlighedens Smil.

Mens Hannen kommer som til Leg i Lunden,
med aabent Hjærte som til Broderhilsen,
men Hunnens Gift . . .
Bryd med Din Elskerinde!

Elskov er som —

Elskov er som Syfilis:
den sniger sig — nydelsesbaaren —
ud fra Forjættelsens Paradis
i Vaaren.

Den rives med paa den sære Sejlads
gennem Aarekanalernes Strømme
og naâr sit Naturmaal uden Kompas
som i Drømme.

Den tærer trædsk paa Marv og Sind,
naar man tror, man har kuet Onderne;
. . . . efter Aaringer varsler den atter ind
med Vunderne.

Ti aldrig driver Tiden ud
af Kroppen Elskovsgiften;
den sætter Mærke paa Slægtstammens Skud
ved Parringsdriften.

Den er Naturens selviske Spil,
naar i Vaargry der fejdes og gantes.
Naturen har kun ét Maal, som den vil:
forplantes.

Elskovs-Elektroskopet.

En Trolddoms daarende Masker
koglende gækker mit Sind.
Du kun alene kan løse
Traadenes filtrede Spind.

Men løser Du Nettevævet,
Du hildes i selvsamme Nu —
og saa er det kun mig, som kan hugge
den gordiske Knude itu.

Dog Hekse er sledske og trædske,
og græd jeg end dryppende Blod —
smilende styrked' Du Nættet
i Graadens sviende Flod.

Med Vellyst suger Du Taaren
som Tokajervin til Din Mad.
— Men vogt Dig! Jeg ejer et Middel,
som splitter Maskerne ad.

Med Elskovs-Elektroskopet
gaar jeg Dit Blik forbi —
Guldbladenes Sitren forraader:
Du er fangen — og saa er *jeg* fri.

ELSKOVENS EVANGELIUM

Elskovens Evangelium.

Vaaren var fløjet og min Elskerinde med . . .

Sagen var gaaet ganske naturlig til: jeg var blevet
hende led;
jeg havde tryglet — og naar hun var ond, havde jeg
bedt om Naade,
og føjed' alle hendes Luner, der ofte var vilde og kaade.

Jeg var øm og kærlig og bar hende saa at sige paa Hænderne,
og for hendes Skyld brød jeg baade med Fa'r, med Mo'r og med Vennerne.
— Var det et Giftermaal? Nej, det var ikke dannet i Samfundets Lignelse,
skønt alt, hvad vi mangled', det var kun Præstens Velsignelse.

Jeg maatte suge paa Labben. Tiden var skral, og de gamle smækked'
Døren i for min Næse paa Trods — og saa blev jeg end mere ægget.
— Om hun var smuk, Brunette, Blondine, plump eller sekstenaars-smækker,
Dame eller Tøs — det siger kun lidt! Hun var min Kærligheds Vækker
og mit Alt.
Hun var iøvrigt baade knibsk og gamin-agtig.
Vi lod fem være lige og leved' paa vor Vis bohêmien-agtig.

Mit Indbo bestod af en Træstol, et trebenet Bord og
en Skuffe;
vor Seng var et brungult Nerzfo'r og vor Hovedpude
en Rævehalemuffe.
Ingen Konge hviled' tryggere paa sine Ederdunspuder
end vi i de fløjlsblødt-kildrende Dyrehuder.

En Morgenstund tog hun sit Tøj — det blev Slut paa
vor Historje;
hun sagde ikke andet, end hvad jeg selv kunde se:
»Nu gaar jeg!«

Det var i Skumringliden.
Krydret af hende var Luften, Stolen, Klæderne, Sengen,
en Lugt som af Tang, blandet med Duften af Hø paa
Engen;
hist laa en Haarnaal, et Bændel; den næsten tandløse Kam
var gennemfiltret af stride Haar, der dufted' brunstig
og ram.
Overalt laa Minder, der i flimrende Tusmørkestunder

brød op som i skorpede Saar vidtspilede Vunder;
som var Stuen en usynlig Fonograf, der gengav i lys-
svøbte,
henaandte Ord hendes Kærtegn, hendes Haan, hendes
taare-døbte,
elskovsbaarne Hulken . . . .
— — Da faldt der paa mit Øje som sviende Dug,
og det blinked' med gækkende, lysnende Fnug.

Der klang Latter
som min Elskedes Graad,
lystelig dyb
og hulkende kaad.

Der spruded' Gnister
med knitrende Skrald
som i Taager Lyden
af Piskeknald.

Jeg var ene, forladt. —
Men rislende fo'r
som Haan gennem Mørket
Aabenbaringens Ord:

»Jeg nitter en Kæde,
som ingen sprænger,
den hages i Kødets
spilede Flænger.

Den hamres af Kulden,
den smeddes af Leden,
den lænker til Døden
Kærligheden.

De skrumpne, magre Poeter
forvrængte min Urtids Gestalt,
til mine kaarne Profeter
de Stympere tro'de sig kaldt;
de skænkte mig Guddomskronens
glitrende Glorie-Glans
og gjorde mig blodløs som Maanens
sitrende Lysbølge-Dans.

Det ædleste rene de blanded'
med Hjærtets harmoniske Fred;
derudaf mit Væsen de danned',
det kaldte *de*: Kærlighed.
I mit Næsebo'r blæste de Aanden,
som de blæste i deres Gud,
og de helgned' i Døbefonden
mit paahængte himmelske Skrud.
De Daarer! Mit Væsen er hedensk
fra Jordens Livmodermund,
jeg passer kun slet i en edensk
drømmende Palmelund.
Jeg sprænger Dogmer og Krypter
og Templers spærrende Bom,
for trang er de dybeste Dybder
til Rum for mit Herredom.
Jeg er det skabtes Fornyer,
der virked' fra Tidernes Ur,
ved min nærende Aande gryer
den golde, døde Natur.«

Jeg leder i Mand og Kvinde
mit Væsens elektriske Strømme,
det dirrer i alle Nerver,
som i sansegøglende Drømme;
der sværges, der higes mod Sjælenes
sammensmæltende Enhed
— hver Ed, der smutter fra Læben
er, før end den fødes, en Mened.

De spræller som fangne Vilddyr
og drages en Stund mod hinanden
i Kraft af mit Væsens Naturlov,
som koglende daarer Forstanden.
Det jubler med knitrende Gnister
fra Attraaens flammende Sprud:
han gøgler hende til Guddom —
og hun gøgler ham til sin Gud.

De hader hinanden som Fjender,
fordi jeg tvinger paa Skrømt
de stridske at elske hinanden
moderlig hægende-ømt.
Der hulkes i vaarlys Latter,
der smiles i sviende Taarer —
den Højre knyttes i Dødsangst —
mod den elskedes Bryst — og saarer
— medens den Venstre piller Charpi til
at linde de gabende Vunder.

Der elskes i Hadets Ildhav,
der hades i Elskovens Stunder.

Som diametrale Kontraster kun
drages to mod hinanden.
Jeg leder i Kvinden mit negative
og mit positive i Manden.

I Øjestraalernes Brydning
fosforne Flammer knitrer,
og Legemets traadfine Nerver
som Lysbølger dirrende sitrer.

En maa suge
den andens Art:
positiv bliver
negativ snart.

Lig Spektrets Farver skifter
de elektro-magnetiske Strømme:
den ømme bliver den kolde,
den kolde bliver den ømme.

En maa flygte,
fordi En drages,
En er den søgte,
fordi En vrages.

Nu begynder det vekslende Tryllespil
alt efter Kulde og Hede:
Glød avler Is, Is avler Glød,

— Kærlighed avler Lede.

Jo mere En trygler,
des mer' maa En flygte,
des brattere Kløft
mellem En og den søgte.

Ti aldrig foréntes
to, der blev dragen:
den, som sig nærmer,
bli'r slagen.«

SLUTNINGSFRAGMENT

Slutningsfragment.

Og de raabte:
Er De gal, højstærede? Hys! Hvis De offenlig viste Dem,
blev De indlagt paa St. Hans som det inkurableste
Daarekistelem,
De blev revet i Stumper og Stykker, De blev sparket,
bespyttet og flængt.
— Tak De Deres Gud, hvis De slap for saa billigt et
Køb, De blev hængt.

Vort Sjælelivs inderste Marv — det tør De analysere
kemisk?
Betænker De ogsaa vel *mon cher*, De gaar hen og bliver
blasfemisk?
Mod de agtede Digt'res Moral kommer Deres jo helt
paatværs,
og De indrømmer dog vel sagtens den er andet end
aandløse buldrende Vers?
Det er Vaas, om kølnende Varme og Kulde, der kan
binde —
Hvad siger De, Herr Erkeanarkist, til vor nordiske, trofaste
Kvinde?
Skønt Elskeren flakked' viden om og vendte aldrig
tilbage,
hun vented' paa hans Komme, hun tænkte kun paa ham
alle alle de Livsensdage.

Og jeg svarte:
Deres »skønt«, som De betoner saa hoverende højt,
sé, det er jo netop Begrundelsen: Han brød sig Pokker
en Døjt

om den elskede. Ja det klinger jo smukt: Hun tilbad
Manden,
skønt han var raa og brutal og elsked' — en anden,
skønt hun trygled' ham med Kærtegn og taarende Blikke
— skønt han styred' til Søs — hun glemte ham ikke.
I Daarer! gør »skønt« til »fordi«, saa har I den røde
Traad.

For Ømhed ofres Haan — Latter avler Graad.

Af Bladenes Anmeldelser af første Udgave af denne Bog, der fremkom med Titlen »Vekselspillet« af Hugo Falck, anføres følgende Uddrag:

„Tilskueren" 1886 *(E. Skram).* Det er Kærlighed, der er gaaet ham i Kroppen, og det synes at være noget overmaade fælt noget. Og Manden er ganske uartig, han siger de slemmeste Ting, men der er Vejr i hans Lunger, ingen, der har hørt hans Skrig, gaar forbi uden at spørge, hvad han fejler.

Som Ørknens Sandbund o. s. v.

er et — dog af de mere mangelfulde — Udbrud, som skildrer Digterens Tilstand. Elskov er nemlig Gift, og Kærlighed mellem to er Slagsmaal:

Der elskes i Hadets Ildhav,
der hades i Elskovens Stunder,

og ingen Mand faar Bugt med sin Elskerinde, før han banker eller forlader hende. Opfattelsen er, som man ser, ikke original, men den er ført igennem i disse »psykologiske« Digte med en Ubændighed, som er ny, og med en Tilsætning af Haan imod selve den Ting at elske, der er Hr. Falcks egen. I en Romance til den elskede udbryder han:

Din Gang o. s. v.

og han forklarer i et andet Digt Fænomenet ved, at han har faaet smurt »koglende« o. s. v.

Man læser denne priselig korte Digtsamling med Interesse, fordi de hidsige, stundom grove og ubehandlelige Ord ere i høj Grad malende, og ubetinget gør Indtryk af at være ærligt følte. Hr. Falck er en Vildbasse, som det er morsomt at have faaet ind i vor Have.

„Nationaltidende“ *(P. Hansen).* For ham (Forfatteren) er Kærligheden et og alt, han gennemtrænger den psykologisk, han anatomerer dens Væsen, han bringer »Elskovs-Elektroskopet« til Anvendelse, han anstiller omhyggelige Eksperimenter, som »at smøre koglende, troldbrygt Seid paa Nethindens Nervetraadsbue«, og han meddeler os sit videnskabelige Resultat med Videnskabsmandens ubønhørlige Stringens.

„Social-Demokraten“ *(C. E. Jensen).* »Vekselspillet« er under alle Omstændigheder et i Tanken gennemført, ensidigt, originalt, i det digteriske Udtryk tilsvarende dristigt anlagt, sjælfuldt og malende Arbejde. Forf. er paa én Gang lidenskabelig *med* i Digtene og ser dog, som en Udenforstaaende, rolig paa de psykologiske Fænomener. Det giver Samlingen dens literære Værdi.

„Demokraten“. Det er et af Tidens brændende Spørgsmaal, der her er leveret et nyt og originalt Indlæg i, og alene Forfatterens Dristighed fortjener Anerkendelse.

